

*Skapa ett vattenhål för en
mångfald av växter och djur.*

Foto: Länsstyrelsen

Småvatten

Hur gör jag?

Om du redan har ett småvatten kan du enkelt sköta den för att olika växter och djur ska trivas:

- Plantera INTE in fisk eller kräftor.
- Om du har flera småvatten så är det bra om de är hopbundna på något sätt, men det räcker om det finns grönområden som binder samman dem.

Kantzonen, marken mellan vattnet och den övriga marken, är viktig att sköta:

- Plöj aldrig kantzonen.
- Använd inte konstgödsel eller bekämpningsmedel.
- Till ett större småvatten behöver den vara minst vara sex meter räknat från översta strandkanten. När marken lutar brant kan kantzonen behöva vara minst tio meter bred. Annars kan jordpartiklar rivas loss och sköljas ut i våtmarken vid kraftiga regn.
- Delar av kantzonen får gärna ha kort gräs, det gynnar både groddjur och fåglar. En bra skötselmetod är att hålla stranden öppen med hjälp av betesdjur. Du kan även använda den som stabil vändteg i jordbrukets markarbete eller för insådd av insektsfrämjande fröblandningar eller hästfröblandning utan klöver för hösilage.
- Håll fritt från skuggande träd och höga buskar längs den södra stranden.
- Sten- och rishögar som är placerade inom tio meter från strandkanten är utmärkta gömslen och säkra övervintringsbostäder för många arter.

Du kan även anlägga en ny våtmark eller damm på din mark. Se ruta på andra sidan.

Vilka arter hittar jag här?

Många grodor, salamandrar, sländor, iglar, musslor och undervattensväxter trivs i småvatten. Om vattnet blir solbelyst och varmt kan fler småkryp leva här. De kan sedan bli en välkommen munbit för en rad större djur som besöker eller lever på platsen. Om det finns fisk och kräftor i vattnet är de snabba med att hitta och äta upp nästan allt som rör sig i vattnet. I ett småvatten utan fisk och kräftor finns det oftast fler dykarbaggar, iglar och groddjur.

Även landlevande fåglar, småkryp och små däggdjur trivs nära vatten om marken intill är rätt utformad. De trivs när det finns partier med kortare gräs, stenar, buskar och kanske till och med lite död ved. Där kan de både få skydd och hitta mat bland de växter och buskar som finns. Även fladdermöss gynnas av småvatten och diken i ett uppbrutet jordbrukslandskap.

Våtmark som buffert

Det förändrade klimatet förutspås ge högre nederbörd. Det ger ett större behov av dränering, men det påverkar också markens bärighet för lantbruksmaskiner. Ett förhöjt vattenstånd leder till försämrade dränering på åkern och grödornas rötter riskerar då att drabbas av syrebrist. Svämplan och andra våtmarker kan utgöra en buffert mot översvämningar. De samlar upp regnvatten och stannar upp vattnets flöde genom landskapet och det ger jämnare flöden och stabilare vattentillgång. En rätt anlagd damm minskar även näringsläckaget.

Tänk på att småvatten och våtmarker i jordbrukslandskapet är skyddade av det generella biotopskyddet. Kontakta Länsstyrelsen så får du veta mer vad som gäller.

Foto: Ulrika Mogren

Paddor och andra groddjur behöver dammar och små vattendrag.

Foto: Markus Rehnberg

Den fyrfläckade trollsländan trivs i lugna sjöar och dammar. Honan lägger äggen i vattnet på en plats med skyddande vattenväxter.

Anlägga våtmark

Du kan även anlägga en ny våtmark på din mark. Syftet kan vara allt från att minska näringsläckaget, till viltvatten eller våtmarker eller dammar. Det krävs planering kring var våtmarken ska placeras. Du behöver titta på kartor, gärna även gamla kartor, för att få fram bästa placeringen. Beroende på hur just din mark ser ut så kan du använda olika metoder. Här kan Länsstyrelsen hjälpa till med rådgivning om var dammen ska ligga och hur du ska göra. Det finns även bidrag som du kan söka för att skapa nya våtmarker. Du behöver ansöka om tillstånd för våtmarker som är större än fem hektar eller om du vill dämna ett dike eller en bäck. Mindre ytor behöver du endast anmäla. Kontakta din Länsstyrelse så får du veta mer.